

DEVİRİM SONRASI SURİYE'DE DEAŞ İLE MÜCADELE

Musab Dönertaş
Doktora Adayı, Marmara Üniversitesi

Baas rejiminin Aralık 2024'te devrilmesi- nin ardından DEAŞ'la mücadele, yeni Suriye yönetiminin karşı karşıya olduğu en kritik güvenlik sınamalarından biri olarak öne çıkmıştır. Zira bu konu, yeni yönetimin iç ve dış meşruiyeti ile ülkede güvenliği yeniden tesis etme yeteneği gibi ulusal meselelerden SDG'nin geleceğine kadar uzanan, bölgesel ve uluslararası boyutları bulunan iç içe geçmiş birçok meselenin merkezinde yer almaktadır. Öte yandan DEAŞ, devrim sonrasında etkinliğinde keskin bir düşüş yaşamasına rağmen yıl içinde toparlanma potansiyeli göstererek kırsal alanlarda konvansiyonel saldırılar ve şehir merkezlerinde dini-mezhepsel azınlıkları

hedefleyen eylemlerle tehdit oluşturmaya devam etmiştir. Bu bağlamda Ahmed Şara liderliğindeki Şam yönetimi, bir yandan DEAŞ'ın operasyonel kapasitesini zayıflatmaya yönelik iç güvenlik operasyonları yürütürken diğer yandan ABD öncülüğündeki DEAŞ karşıtı Uluslararası Koalisyon'la iş birliğini derinleştirerek ortak operasyonlar gerçekleştirmiş ve nihayetinde koalisyonun resmî bir üyesi hâline gelmiştir. Şam'ın DEAŞ'la mücadelede resmen ortak konumuna gelmesi, koalisyon bünyesinde SDG'ye atfedilen rollerin kademeli olarak daralması ve sorumlulukların Şam'a devredilmesi açısından kritik bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Bu gelişme, yalnızca

DEAŞ'ın 2025 yılındaki faaliyet düzeyi bir önceki yıla kıyasla belirgin biçimde düşük olmakla birlikte örgütün oluşturduğu tehdit bütünüyle ortadan kalkmış değildir. Zira yılın ilk aylarında görece bir durgunluk yaşanırken sonraki aylarda hem eylem sayısı hem de can kayıpları bakımından istikrarlı bir artış eğilimi gözlemlenmiştir.

DEAŞ'la mücadele bağlamında değil aynı zamanda SDG'nin ülkedeki varlığının ve meşruiyet iddialarının daha yoğun biçimde tartışmaya açılmasına da zemin hazırlamaktadır.

DEAŞ'IN ETKİNLİĞİ VE STRATEJİSİ

Beşşar Esed iktidarının son yılı, DEAŞ'ın Suriye ve Irak'taki önemli vilayet merkezlerinde kontrolü kaybettiği büyük yenilgiden sonra, örgütün yeniden güçlü bir geri dönüş sinyali verdiği yıl olarak öne çıkmıştır. Örgüt, devrim öncesindeki bu dönemde saldırılarını belirgin biçimde artırmış, eylemlerini daha sofistike hâle getirerek ölümcüllük düzeyini yükseltmiştir. Ancak Baas rejiminin çöküşü ile birlikte devrimin başarıya ulaşması, DEAŞ'ı son derece olumsuz etkilemiş ve 2025 yılında örgütün ülkedeki faaliyetlerinde önceki yıla göre keskin bir düşüş meydana gelmiştir. Öyle ki şubat ayı itibarıyla DEAŞ'ın Suriye'deki etkinliği tüm zamanların en düşük seviyesine ulaşmıştır. Bu da Baas rejiminin devrilmesiyle birlikte örgütün uzun vadede yeniden canlanma eğiliminin ciddi bir darbe aldığı ve 2024'teki toparlanma girişiminin 2025 yılında sürdürülemediğini net bir biçimde ortaya koymaktadır.

DEAŞ'ın 2025 yılındaki faaliyet düzeyi bir önceki yıla kıyasla

belirgin biçimde düşük olmakla birlikte örgütün oluşturduğu tehdit bütünüyle ortadan kalkmış değildir. Zira yılın ilk aylarında görece bir durgunluk yaşanırken sonraki aylarda hem eylem sayısı hem de can kayıpları bakımından istikrarlı bir artış eğilimi gözlemlenmiştir. Örgütün yıl içindeki eylemleri kronolojik bir çerçevede incelendiğinde mart ayından itibaren yeni bir yükseliş trendinin başladığı ve bu trendin kasım ayına dek gücünü muhafaza ettiği görülmektedir. Bu kronolojik analiz, DEAŞ'ın Esed sonrası dönemde başlangıçtaki keskin gerilemeye rağmen toparlanma potansiyelini koruduğunu; yıl içinde saldırılarını kısmen artıran ve ölümcüllük düzeyini yükselten bir aktör olarak Suriye'de tehdit oluşturmaya devam ettiğini ancak bu tehdidin devrim öncesi döneme kıyasla hâlen oldukça düşük seviyede seyrettiğini göstermektedir.

DEAŞ, rejimin devrilmesinin ardından Suriye'de iki boyutlu bir strateji benimsemiştir. Bu stratejinin birinci boyutu, ülkenin doğusunda Irak sınırına yakın kırsal alanlarda konvansiyonel saldırılar düzenleyerek geleneksel etkinlik alanını korumak ve mümkünse genişletmektir. İkinci boyutu ise şehir merkezlerinde dinî ve mezhepsel azınlık gruplarını hedef alarak toplumsal fay hatlarını tetiklemek, sivil barışı

bozmak ve istikrarsızlık yaratmaktır. Ocak ayında yakalanan üst düzey bir DEAŞ liderinin itirafları, örgütün bu yeni stratejisini teyit etmektedir. Zira söz konusu DEAŞ lideri, rejimin devrilmesinin ardından örgütün dini ve mezhepsel azınlıklara yönelik saldırıları stratejik bir öncelik hâline getirdiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede, Şam'daki tarihî Hristiyan yerleşimi Malula'da bir kiliseyi ve Şiiler açısından özel önem taşıyan Seyyide Zeynep Türbesi'ni hedef alan saldırılar planladıklarını ancak güvenlik güçlerinin aldığı önlemler nedeniyle bu eylemleri hayata geçiremediklerini belirtmiştir. Ayrıca DEAŞ'ın haziran ayında Şam'ın Düveyle semtindeki Mar İlyas Kilisesi'ne yönelik düzenlediği saldırı, örgütün yıl içindeki en kanlı terör saldırısı olarak bu stratejiyi doğrulamaktadır.

ŞAM'IN HAMLELERİ

Ahmed Şara liderliğindeki yeni Suriye yönetimi, iktidarı devraldikten sonra iç güvenliği tesis etmek, bölgesel ve uluslararası meşruiyetini güçlendirmek amacıyla DEAŞ'a karşı çok yönlü bir strateji benimsemiştir. Bu çerçevede Şam, örgütün operasyonel gücünü azaltmayı hedeflerken aynı zamanda bölgesel ve küresel aktörlerle iş birliğini artırmayı amaçlamıştır.

Şam yönetimi, filen göreve başladıktan hemen sonra DE-

AŞ'a karşı çeşitli operasyonlar yürütmüş olsa da Cumhurbaşkanı Ahmed Şara'nın mayıs ayında Suudi Arabistan'da ABD Başkanı Donald Trump ile yaptığı görüşme, Suriye'de DEAŞ'la mücadelede yeni bir aşamanın başlangıcı olmuştur. Trump, bu buluşmada Şara'dan Suriye'deki yabancı savaşçıların ülkeden ayrılmasını, DEAŞ militanlarının tutulduğu SDG denetimindeki cezaevleri ile aile üyelerinin bulunduğu kampların yönetimini üstlenmesini ve DEAŞ'a karşı daha etkili bir mücadele için iş birliğini talep etmiştir. Görüşmenin hemen ardından Şam'dan bir heyet, Suriye'nin kuzeydoğusunda SDG kontrolünde bulunan ve DEAŞ mensuplarının tutulduğu cezaevleri ile aile kamplarını ilk kez ziyaret etmiştir. Ayrıca el-Hol kampından Suriyeli ailelerin tahliyesi için ortak bir mekanizma kurulması konusunda Şam yönetimi, ABD ve SDG arasında anlaşma sağlanmıştır. Trump-Şara görüşmesi sonrası yaşanan bu ilerlemeler, ABD'nin Suriye'deki askerî varlığını azaltma ve DEAŞ ile mücadeledeki sorumluluklarını yerel unsurlara aktarma politikasının bir unsuru olarak değerlendirilmektedir. Bu adımlar aynı zamanda SDG'nin DEAŞ'la mücadeledeki işlevinin büyük oranda sona erdiğini ve bu görevin Şam'a devredilmeye başlandığına işaret etmektedir.

Trump-Şara görüşmesinin ardından ABD-Suriye ilişkile-

DEAŞ'ın resmî en-Nebe dergisi, Şara'yı "dinden dönmek" ve "ABD ve İsrail'le iş birliği yapmak" ithamlarıyla suçlamış, Suriye'deki yabancı savaşçılara DEAŞ saflarına katılma çağrısı yapmıştır.

Şam'ın uluslararası koalisyona katılımının somut bir sonucu olarak DEAŞ'ın eylemleri kasım ayında son ayların en düşük seviyesine gerilemiş ve örgütün mart ayından beri süregelen yükseliş trendi ilk kez sekteye uğramıştır.

rinde normalleşme eğiliminin başlaması ve Şam yönetiminin DEAŞ'la mücadelede daha fazla yükümlülük üstleneceğine dair sinyaller, örgütün hükümete karşı hem söylem hem de eylem bazında daha katı bir yaklaşım sergilemesine neden olmuştur. Görüşme sonrası yeni bir sayı yayımlayan DEAŞ'ın resmî en-Nebe dergisi, Şara'yı "dinden dönmek" ve "ABD ve İsrail'le iş birliği yapmak" ithamlarıyla suçlamış, Suriye'deki yabancı savaşçılara DEAŞ saflarına katılma çağrısı yapmıştır. Buna ek olarak Suriye yönetiminin bu süreçte DEAŞ'a karşı operasyonlarını hızlandırmasına karşı örgüt de hükümet güçlerine yönelik saldırılarını artırmıştır. Tüm bu gelişmeler, Şam'ın uluslararası meşruiyetini pekiştirmesi ve DEAŞ'la mücadelede artan sorumluluğuyla birlikte, örgütün de Suriye hükümetine karşı daha şiddetli ve ölümcül saldırılar düzenleme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

ULUSLARARASI KOALİSYON İLE İŞ BİRLİĞİ

Mayıs ayında Trump ve Şara arasında yapılan görüşmenin bir başka somut sonucu, Suriye yönetimi ile ABD öncülüğündeki DEAŞ karşıtı Uluslararası Koalisyon güçleri arasındaki iş birliğinin fiilen başlamasıdır. O dönemde henüz resmî olarak

duyurulmamış olsa da Mayıs ayından itibaren Suriye ve uluslararası koalisyon güçleri, Suriye'de DEAŞ'a karşı en az altı ortak operasyon düzenlemiştir. Haziran ve Kasım ayları arasında yürütülen bu operasyonlara ilişkin olarak ne ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM) ne de Suriye yönetimi resmî açıklamalarında açık bir ortaklığa atıfta bulunmuştur. Buna rağmen her iki tarafın eş zamanlı paylaştığı operasyon detayları ile yerel kaynakların aktarımları, söz konusu faaliyetlerin fiilî bir iş birliği ve koordinasyon içerisinde icra edildiğine işaret etmektedir. Söz konusu operasyonlar, uluslararası koalisyon ile Şam yönetimi arasındaki artan iş birliğini yansıtırken ortaklığın resmî olarak açıklanmaması ise taraflar arasında o dönem itibarıyla henüz resmî bir mutabakat bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Eylül ve Ekim aylarında, CENTCOM Komutanı Brad Cooper ile DEAŞ karşıtı Uluslararası Koalisyon'un Komutanı Kevin Lambert'in Şam ziyaretleri, taraflar arasında sahada artan koordinasyonu teyit ederken iş birliğini resmî bir zemine taşıma iradesini de ortaya koymuştur. Öyle ki Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed Şara'nın Kasım ayında Washington'da ABD Başkanı Donald Trump ile gerçekleştirdiği görüşmenin ardından Suriye,

DEAŞ karşıtı Uluslararası Koalisyon'a 90. üye olarak resmen dâhil olmuştur. Bu gelişme, Şam yönetiminin DEAŞ'la mücadelede resmen meşru bir ortak olarak kabul edildiğini ortaya koyarak yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmiştir. Kasım ayının sonunda ise Suriye ve uluslararası koalisyonun DEAŞ'a karşı ortak operasyon düzenlediklerini ilk kez resmî olarak ilan etmesi, örgütle mücadelede başlayan bu yeni dönemi teyit eder nitelikte olmuştur. Nitekim Şam'ın uluslararası koalisyona katılımının somut bir sonucu olarak DEAŞ'ın eylemleri kasım ayında son ayların en düşük seviyesine gerilemiş ve örgütün mart ayından beri süregelen yükseliş trendi ilk kez sekteye uğramıştır.

Sonuç olarak Suriye'de Baas rejiminin düşüşü, DEAŞ ile mücadelede yeni bir fırsat

penceresi açmıştır. Şam'daki yeni yönetim hem ülke içinde güvenlik ve istikrarı sağlamak hem de uluslararası alanda meşruiyetini güçlendirmek amacıyla örgütle mücadeleyi temel önceliklerinden biri olarak belirlemiştir. Bu bağlamda Şam, attığı kademeli adımlar sayesinde DEAŞ ile mücadelede kendisini resmen bir ortak olarak kabul ettirmeyi başarmıştır. Uluslararası koalisyon ile fiilî iş birliğinin resmî statü kazanmasıyla birlikte DEAŞ'ın eylemlerinde uzun bir aradan sonra ilk kez gerileme kaydedilmesi söz konusu ortaklığın somut bir sonucunu yansıtmaktadır. Öte yandan Şam'ın DEAŞ ile mücadelede daha fazla sorumluluk üstlenmeye başlaması, ABD ile ortaklığını DEAŞ karşıtlığı üzerine oturtan ve Suriye'deki varlığını bu ortaklıkla meşrulaştırmaya çalışan SDG'nin argümanlarını ciddi bir biçimde zayıflatmaktadır. ■